

Document	Archeologische Quickscan (versie 2)
Plangebied	Bestemmingsplan Locatie De Nijs, Schoorlham, gemeente Schagen
Adviesnummer	18109
Opsteller(s)	
Datum	11-12-2018

Advies	1. Wijzigen tekst bestemmingsplan 2. Wijzigen begrenzing Historische Kern 3. Aanvullend advies voor zone langs Westfrieze dijk (als hier bodemroerende activiteiten gepland zijn) 4. Voor overige plangebied: monitoren (kosteloos)
Vervolgtraject	Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden. Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang.

Archeologische Quickscan (versie 2)

1. Inleiding

Op verzoek van de gemeente Schagen (contactpersoon:) is gekeken naar het aspect archeologie met betrekking tot het Voorontwerp Bestemmingsplan Locatie De Nijs in Schoorlham, gemeente Schagen.¹ Het plangebied ligt op de hoek van de Westfrieze dijk en de Kanaalweg (afb.1). In het stedenbouwkundig plan wordt een iets andere begrenzing gehanteerd. Onderhavige Quickscan doet een uitspraak over het plangebied gehanteerd in de Verbeelding – Bestemmingsplan Locatie De Nijs, Schoorlham.

Tevens wordt aan het eind van de Quickscan een tekstvoorstel gedaan voor de paragraaf Erfgoed uit het Voorontwerp bestemmingsplan.

2. Bestaande situatie en voorgenomen ingrepen

In de huidige situatie zijn in het plangebied aan de noordwestzijde twee moderne rietgedekte woningen aanwezig die in de toekomstige situatie behouden blijven. Aan de zuidoostzijde is het Tuincentrum Rubra gelegen.

¹ Bügel Hajema 2018. NL.IMRO.0441.BPLHGDENIJS-V001.

In de toekomstige situatie wordt het tuincentrum gesloopt. Aan de zuidoostzijde van het plangebied komen vier vrijstaande woningen. Aan de zuidwestzijde worden drie recreatiewoningen gerealiseerd. De multifunctionele bedrijfsruimte van 280 m² wordt aan de noordoostzijde van het plangebied gerealiseerd. In het midden van het plangebied wordt een verkeerspleintje gesitueerd met rondom meerdere parkeerplaatsen, dit zal openbaar gebied worden. Voor wat betreft de inrichting van het plangebied is behoud van het groene, besloten karakter uitgangspunt (afb. 2).

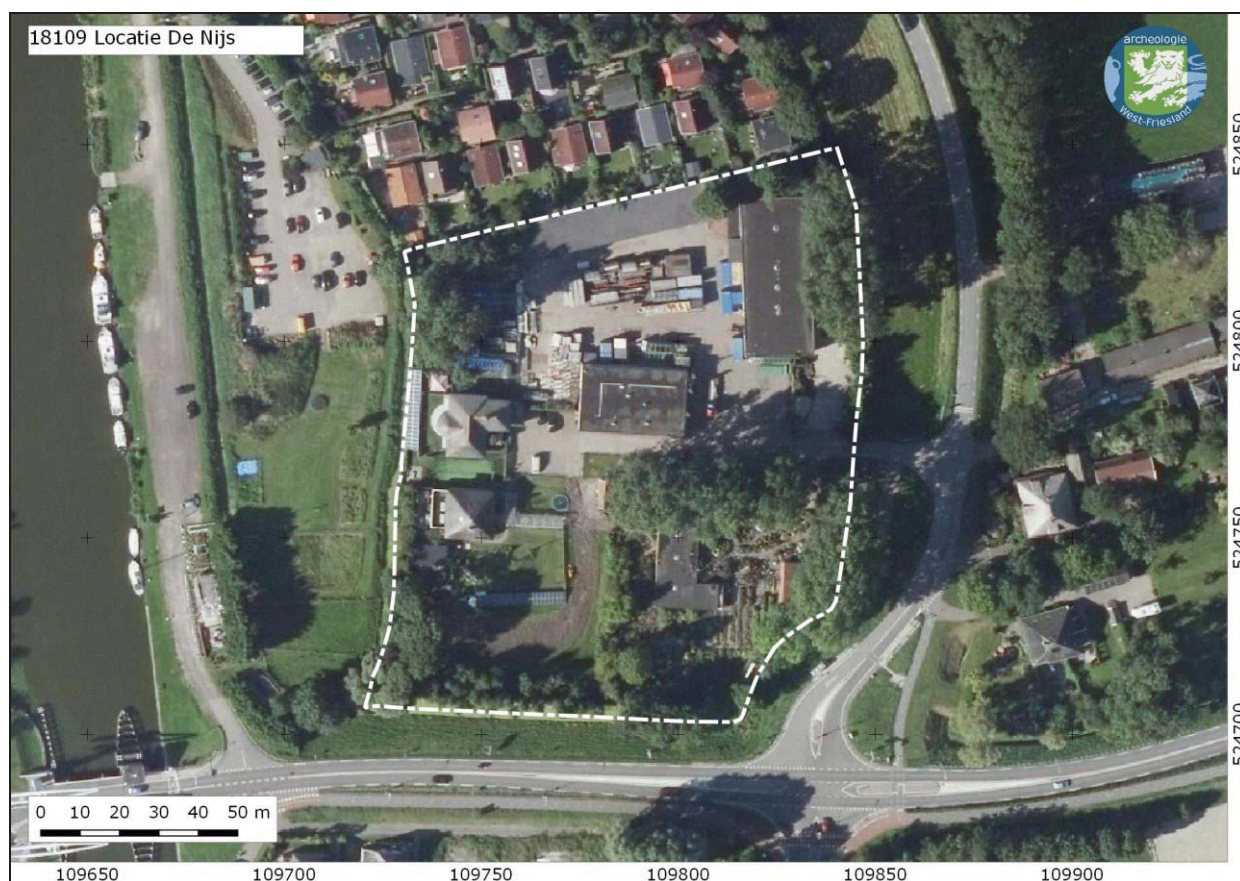
3. Bestemmingsplan en Beleidskaart archeologie

Het plangebied ligt binnen het bestemmingsplan landelijk gebied van de voormalige gemeente Harenkarspel en is vastgesteld op 11-12-2013.² Voor het plangebied geldt dat bij grondroerende werkzaamheden met een omvang van meer dan 100 m² rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van archeologische waarden (Dubbelbestemming Waarde-Archeologie 2: gele vlak op afb. 3). De vrijstellingsgrens is overgenomen uit de beleidsnota Cultuurhistorie.

In de toelichting van de beleidsnota cultuurhistorie staat aangegeven dat Schoorldam een historische kern is die op buitendijks land (dus buiten de Westfriese Omringdijk) is gelegen.³

Het is onduidelijk op welke gronden de historische kern is begrensd destijds.

De toegang van het plangebied ligt op de Westfriese dijk, een provinciaal monument (rood op afb. 3).

Afbeelding 1. Ligging plangebied de Nijs op recente luchtfoto (bron; PDOK).

² Gemeente Schagen, 2013 (NL.IMRO.0441.BPLGH2009-OH02).

³ Nyst e.a. 2011.

Afbeelding 2. Stedenbouwkundig plan (Bron: Bügel Hajema 2017)

Afbeelding 3. Ligging plangebied op beleidskaart archeologie.

4. Cultuurhistorische achtergrond

Het plangebied ligt tussen de Westfriese dijk en het Noord-Hollands kanaal ingeklemd. Ter hoogte van het kanaal lag in de Middeleeuwen de veenrivier de Rekere. Aan de oostzijde van het plangebied loopt van zuid naar noord de Westfriese Omringdijk, die hier de Westfriese Dijk wordt genoemd. De kanaalweg is een restant van de trambaan die hier in de 19de eeuw is aangelegd.

Afdamming van de Rekere vond plaats in het kader van de expansie van de Hollandse graven, die rond 1200 de Rekere willen afsluiten door de aanleg van de Dam.⁴ De Sluisweg en de Damweg (resp. ten oosten en ten westen van het Noordhollandsch Kanaal) wijzen op de locatie van de dam.

Bij Schoorldam, Krabbendam en Warmerhuizen zijn ter verdediging tegen de Spanjaarden schansen aangelegd (1572-1576). Tijdens de Engels/Russische invasie in 1799 lag bij Schoorldam ook een schans. Van de schansen zijn heden ten dagen geen resten meer zichtbaar. De schans van Schoorldam lag ten noorden van het huidige haventje.

Voor het bepalen van de aanwezigheid van bewoningsresten uit de Nieuwe Tijd kan gebruik worden gemaakt van historisch kaartmateriaal. De oudste (betrouwbare) geraadpleegde kaart is Johannes Dou uit 1651-1654 (afb.). Hierop is de bewoning rond de dam goed zichtbaar. Ten noorden van de dam staat een huis afgebeeld langs de Westfriese dijk, dat mogelijk in het plangebied ligt. Op de kadastrale minuut uit 1826 is geen bebouwing zichtbaar (afb. 5). De Schoorldam ligt ten zuiden van het plangebied. Het plangebied blijft onbebouwd tot de vestiging van bouwbedrijf de Nijs (zie afb. 6 en 7). De zuidzijde van het plangebied wordt begrensd door de Kanaalweg. Hier heeft het tracé van de stoomtram Alkmaar- Warmerhuizen gelegen (afb. 7)

Afbeelding 4. Globale ligging plangebied (rode cirkel) op kaart van Dou (1651-1654). Mogelijk ligt het huis aan de Westfriese dijk binnen het plangebied.

⁴ Westenberg 1974 pag. 34.

This is a historical map of the Schoorl area, dated 1867. The map shows a network of roads and waterways. A prominent red line, likely a railway or a major road, runs diagonally across the map. A red dashed rectangle highlights a specific area near the intersection of a road and a waterway. The map includes labels for various locations and features, such as 'Schoorl dam', 'Schoorl weg', 'Br' (bridge), 'Hw' (highway), and 'Schoorl'. The map is oriented with North at the top.

www.archeologiewestfriesland.nl

Afbeelding 7. Globale ligging plangebied op topografische kaart uit 1920. De stoomtram Alkmaar-Warmenhuizen is zichtbaar ter hoogte van de Kanaalweg. De zuidzijde van het plangebied is nu goed begrensd.

5. Archeologische en geologische bronnen

Volgens de beleidskaart archeologie ligt het plangebied in de historische kern van Schoorlendam. Het is onduidelijk hoe de maker van de beleidskaart de begrenzing tot stand heeft laten komen. In de regel wordt voor de begrenzing van een historische kern historisch kaartmateriaal gebruikt. Ook de historische bronnen betreffende de locatie van de eerste dam plaatsen deze iets zuidelijker worden dan nu op de beleidskaart staat aangegeven.⁵

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland is te zien dat het plangebied duidelijk lager ligt dan het deel ten zuiden van de Kanaalweg (afb. 8).

Binnen het plangebied zijn geen archeologische vondsten bekend. Ten zuiden van het plangebied is op twee locaties Inheems Romeins aardewerk aangetroffen (vondstmelding 3079842100 en 2924857100). In de directe omgeving zijn verschillend archeologische onderzoeken uitgevoerd (zie afb. 9).

Onderzoeksmeldingen:

3292678100 = bureauonderzoek door Vestigia BV

3986005100 = booronderzoek Vestigia BV

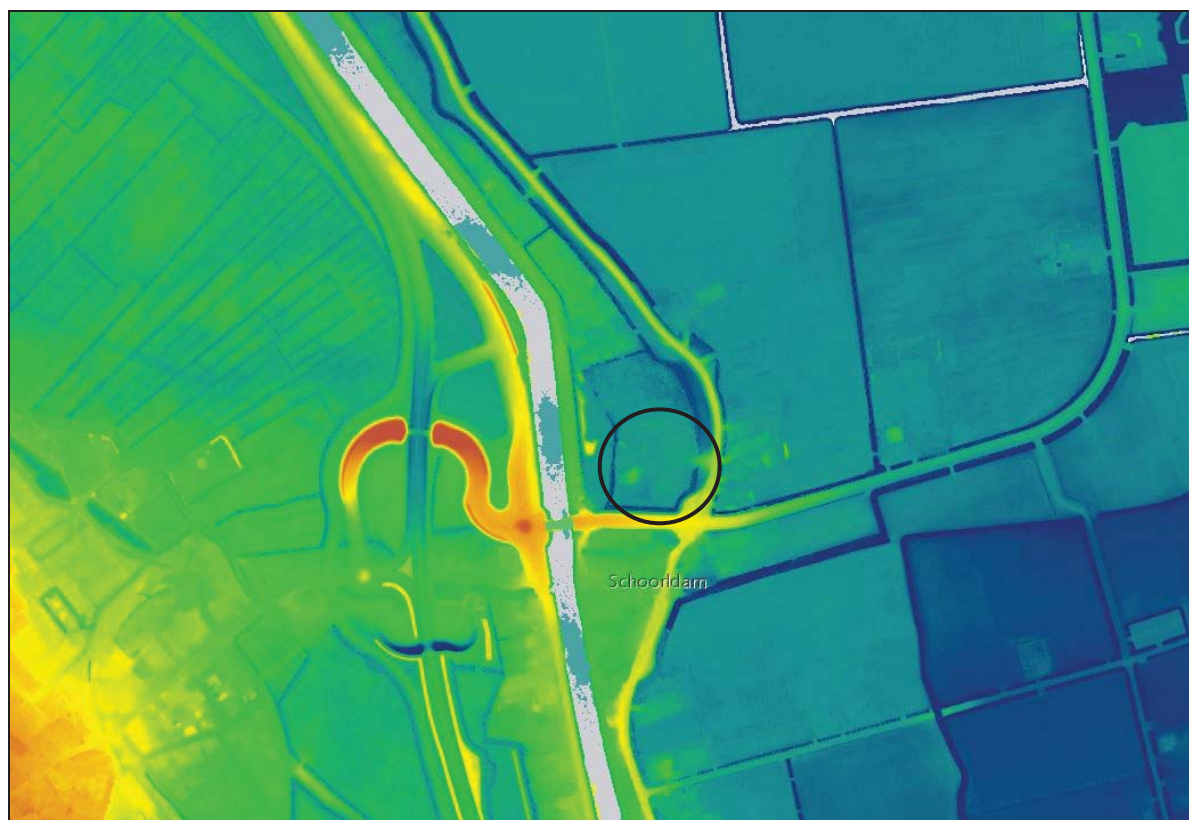
2462873100 = bureauonderzoek & booronderzoek Archeologenbureau Argo

2242682100 = bureauonderzoek RAAP

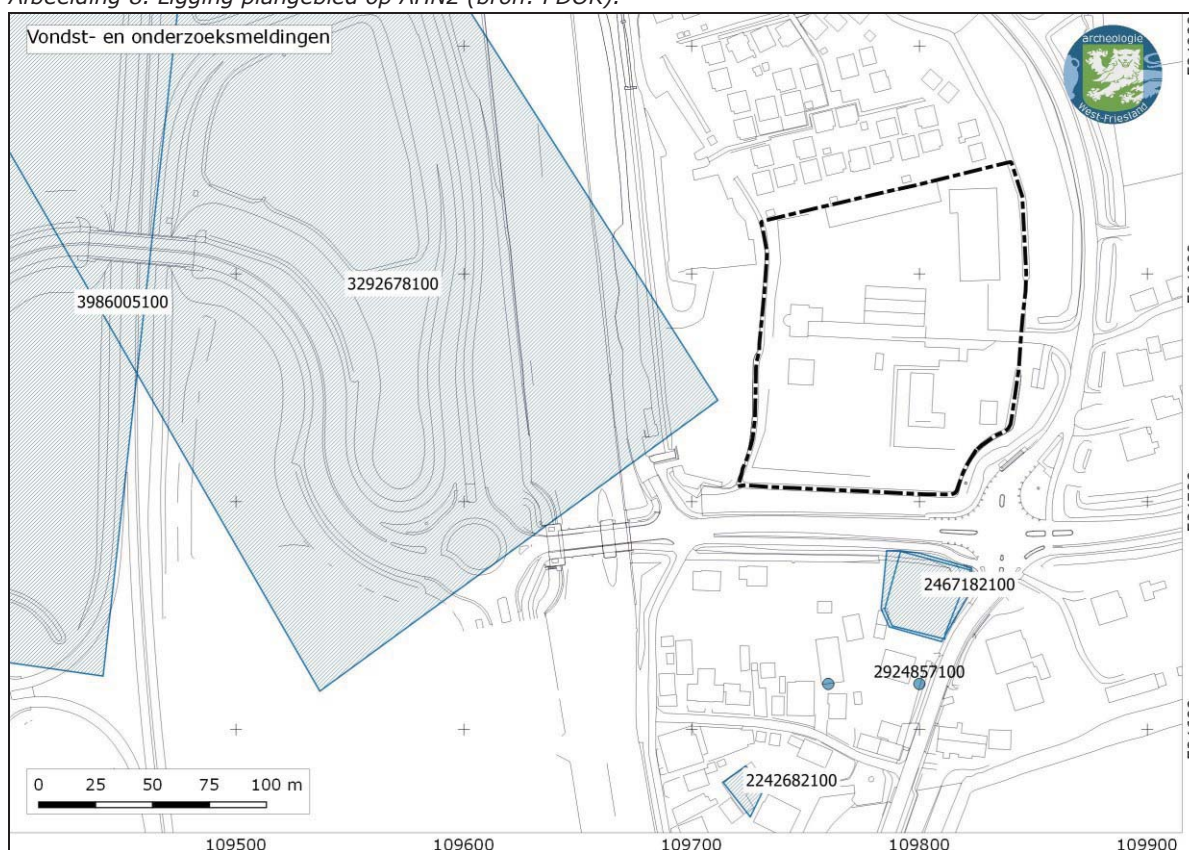
Het meest relevant is het onderzoek van Argo. Hierbij is in 2015 een verkennend booronderzoek uitgevoerd op een terrein ten zuiden van de Kanaalweg (naast Westfriesedijk 29). Bij dit onderzoek is geconcludeerd dat de ondergrond grotendeels verstoord was tot een diepte van ca. 0,9 m –Mv. Ook dieper gelegen lagen zullen door het aftoppen van het veen en de natte omstandigheden geen tot uiterst sporadisch, archeologische sporen opleveren.

De aangetroffen eventuele ophogingen van de oude Westfriesedijk in het uiterste oosten van het plangebied liggen ca. 15 cm lager dan de geplande verstoringsdiepte. Deze zullen dus in-situ behouden blijven.

⁵ Zie ook cultuurhistorische verkenning van H. Komen uit 2004: pag. 37-41.

Afbeelding 8. Ligging plangebied op AHN2 (bron: PDOK).

Afbeelding 9. ARCHIS-Onderzoeksmeldingen (lichtblauwe vlakken) en vondstmeldingen (groene stippen) in de omgeving van het plangebied.

Op basis van bodemkaarten kan inzicht verkregen worden in de geologische opbouw van het plangebied. Op de gedetailleerde bodemkaart van het Geestmerambacht is het plangebied niet gekarteerd.⁶ Op de bodemkaart schaal 1:50.000 ligt het plangebied in een zone met kalkrijke poldervaaggronden, gevormde in lichte zavel (code Mn15a). Dit betekent dat er geen humeuze ophogingslagen aanwezig zijn. De Rekere is een veenrivier die zeker vanaf het begin van de jaartelling gefungeerd zal hebben als afwatering.

Veldbezoek

Op 28 mei 2018 is het plangebied door _____ bezocht. Het gehele gebied is in gebruik als tuincentrum, waarvan het grootste gedeelte in de open lucht ligt. De bodem is grotendeels betegeld. Vijvers of sloten ontbreken. Midden op het terrein staat een winkel met showroom. Deze is licht gebouwd. Oostelijk staan houten schuren.

Langs het gebied ligt de teensloot van de Westfriese dijk. Met de huurder van het terrein, _____ is gesproken over het grondgebruik. In de 32 jaar dat zij het perceel van de heer _____ huurt, zijn verder geen grote bodemingrepen geweest.

Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de bestudering van historisch kaartmateriaal geldt voor het grootste deel van het plangebied een lage archeologische verwachting voor huisplaatsen uit de Nieuwe tijd. Een uitzondering vormt de 17de eeuwse huisplaats die op de kaart van Dou staat aangegeven langs de Westfriese dijk.

Op basis van bestudering van archeologische, historische (geografische), geologische en bodemkundige gegevens geldt een middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Romeinse tijd. Deze bevinden zich op een eventueel aanwezig veenpakket. Door de buitendijkse ligging van het plangebied geldt een lage verwachting voor huisplaatsen uit de Middeleeuwen. Ten behoeve van de aanleg van de Westfriese dijk zijn mogelijk kleiputten aanwezig in het plangebied. De archeologische informatiewaarde van dergelijke kleiputten is laag.

De gespecificeerde verwachting kan vertaald worden naar de volgende vrijstellingsgrenzen, vanaf rekening gehouden dient te worden met (mogelijk) aanwezige archeologische waarden:

1. Zeer hoge archeologische waarde: de Westfriese dijk (Alle bodemroering)
2. Hoge archeologische verwachting Nieuwe tijd: smalle zone langs de Westfriese dijk (100 m²);
3. Middelhoge archeologische verwachting Romeinse tijd: overig deel plangebied (500 m²).

Op afbeelding 10 staat de gewijzigde begrenzing van de historische kern weergegeven.

6. Conclusie en advies

Uit bovenstaande gegevens blijkt dat de historische kern niet correct begrensd is. Dit heeft uiteraard consequenties met betrekking tot de vrijstellingsgrens voor archeologisch onderzoek. Archeologie West-Friesland stelt voor de beleidskaart archeologie aan te passen (afb. 10).

Bij het schrijven van deze quickscan is uitgegaan van de bodemingrepen die zijn te herleiden uit het stedenbouwkundig plan uit 2017.

Indien de (grondroerende) plannen ongewijzigd blijven, is nader archeologisch onderzoek in het kader van de Archeologische Monumentenzorg niet noodzakelijk.

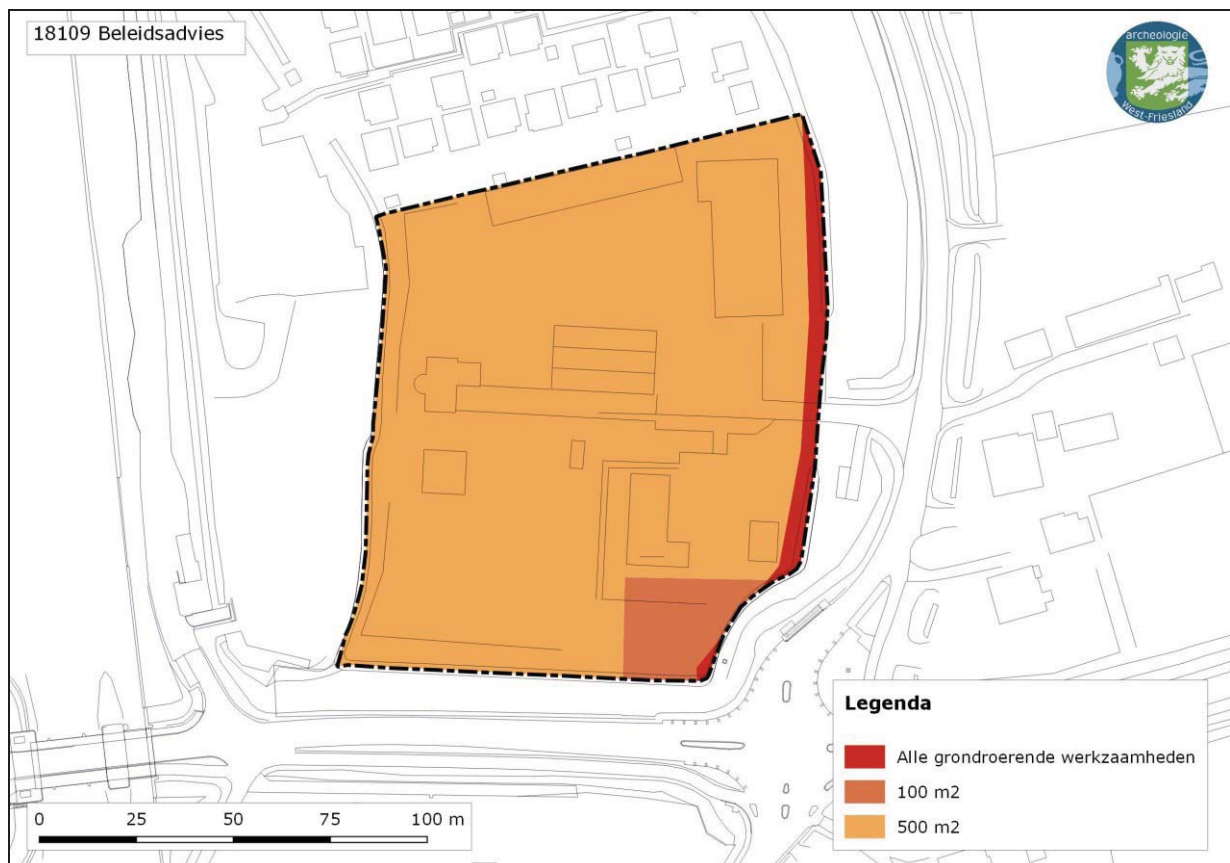
Archeologie West-Friesland adviseert de voorgenomen ingrepen vrij te geven met betrekking tot het aspect archeologie.

De voorgenomen ingreep is vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Ten behoeve van het doen van waarnemingen dient wel in de omgevingsvergunning te worden opgenomen dat Archeologie West-Friesland toekomstige graafwerkzaamheden wil monitoren.

⁶ Du Burck 1957.

Voor het monitoren van de graafwerkzaamheden worden geen kosten in rekening gebracht en dit zal niet tot noemenswaardige vertragingen leiden. Vondstmateriaal dat bij het uitvoeren van het werk wordt aangetroffen is (conform de Erfgoedwet, § 5.4, artikel 5.10) eigendom van de Provincie Noord-Holland en zal door Archeologie West-Friesland worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Bodemvondsten te Castricum.

Het is van belang dat Archeologie West-Friesland minstens een week van tevoren wordt geïnformeerd over de start van de werkzaamheden. Graag ontvangen wij de contactgegevens van de veroorzaker, zodat contact kan worden onderhouden over de voortgang.

Afbeelding 10. Aangepast beleid voor plangebied Locatie De Nijs.

7. Tekstvoorbeeld paragraaf 4.1

Paragraaf 4.1 Geen opmerkingen.

Paragraaf 4.1.1

gegevens op- of overnemen uit Quickscan en Quickscan als bijlage opnemen. In deze paragraaf ook de gewijzigde beleidskaart opnemen als afbeelding)

Voorstel

Voor de voormalige gemeente Harenkarspel is de 'Beleidsnota cultuurhistorie gemeente Harenkarspel' opgesteld. Bij de beleidsnota behoort een beleidskaart met verschillende archeologische regimes (zie afbeelding **). Dit houdt in dat voor de verschillende deelgebieden een minimale oppervlakte is bepaald wanneer er nagegaan moet worden of er archeologische waarden geschaad zouden kunnen worden als gevolg van werkzaamheden of de bouw van bouwwerken. Ten behoeve van het Voorontwerp bestemmingsplan locatie De Nijs is een archeologische quickscan uitgevoerd. Hieruit is naar voren gekomen dat de begrenzing van de historische dorpskern van

Schoorldam niet correct is weergegeven. De historische kern bevindt zich ten zuiden van de Kanaalweg.

Voor een kleine zone langs de Westfriese dijk wordt, op basis van historisch kaartmateriaal, een huisplaats uit de 17de eeuw verwacht. Voor deze zone dient de vrijstellingsgrens van 100 m² te worden gehandhaafd. Voor het overige plangebied geldt een middelhoge verwachting voor vindplaatsen uit de Romeinse tijd (vertaald naar een vrijstellingsgrens van 500 m²).

Paragraaf 4.1.2

Nader uitwerken in bestemmingsplan

Westfriese Omringdijk is een provinciaal monument en van zeer hoge historisch-geografische waarde. Voor de dijk is in 2009 een Beeldkwaliteitsplan opgesteld.

8. Bronnen

AHN3 (www.ahn.nl)

Archis 3.0

Berg, M. van den, 2015. Archeologisch booronderzoek aan de Westfriesedijk naast 29 te Schoorldam, gemeente Schagen. Argo rapport 60. Archeologenbureau Argo, Zaandam.

Burck, P. du, 1957. Een bodemkartering van het tuinbouwdistrict Geestmerambacht. De Bodemkartering van Nederland deel XVII/Verslagen van landbouwkundige onderzoeken No. 63.3. Stichting voor Bodemkartering, Wageningen.

Komen, H.E. , 2004. Cultuurhistorische verkenning Harenkarspel-West. Nieuwe Niedorp. Noord-Hollands Archief

Nyst, C.L., E.J. van Rooijen & J.M. van der Veen, 2011. *Beleidsnota Cultuurhistorie Gemeente Harenkarspel*, Stichting Cultuurcompagnie Noord-Holland, Alkmaar.

Provincie Noord-Holland, 2009. Beeldkwaliteitsplan Westfriese Omringdijk. Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Westenberg, J., 1974. Kennemer Dijkgeschiedenis. Verhandelingen der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Afd. Natuurkunde. Eerste reeks, deel 27, no. 2. Amsterdam.

Vos, P. & S. de Vries 2013: 2e generatie palaeogeografische kaarten van Nederland (versie 2.0). Deltares, Utrecht. Op 20-04-2017 gedownload van www.archeologieinnederland.nl.

9. Geldigheid

Indien de (bodemroerende) plannen voor dit project worden gewijzigd na advisering, dan dienen de nieuwe plannen te worden voorgelegd aan Archeologie West-Friesland, zodat deze opnieuw kunnen worden beoordeeld. Het voorgaande advies vervalt daarmee.

Deze archeologische quickscan heeft een geldigheid van **2 jaar**. Na verloop van deze periode wordt het advies ongeldig en dient bij ontwikkelingen een nieuw archeologisch advies te worden aangevraagd. Dit geldt ook voor ongewijzigde bouwplannen.

Bovenstaand archeologisch advies is daarmee geldig tot:

11-12-2020